

ફરીદુન અને

ઝોહાક.

સંગીત કિરતન.

સરદોસી તુસીના શાહનામાના કિસ્સાને આધારે,
તમામ ખેતખાજી અને સંગીતમાં રચેલું દાસ્તાંન.

રચનાર, કથનાર, તથા પ્રગટ કરનાર
ડી. એન. પટેલ.

પ્રથમ ગજુ પ્રાય નજામમાં એ. ૭૦ દસ્તીત્યુશનના હાલમાં.
મુબાની જશન હમીરી મારે, માન્ય રૂપ મી ૧૯૧૭
અને ગાંધીવાની સંગના, મહેરગાંનના જશન પ્રસંગે.

આવૃત્તી પહેલ્લી.

મુબા ૧૯૧૭.

કિંમત આના એ.

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ સંગ્રહ
આ. નં.
ગુજરાતી લેખકોનાં સંગ્રહ

સ્રસ

"I expect to pass through this world but once. If therefore, there be any kindness I can show, or any good thing I can do to any fellow-Human Being, let me do it NOW: for I shall not pass this way again."

OMAR KHAYAM.

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય

[ગુજરાતી કૉપીરાઈટ વિભાગ]

અનુક્રમાંક ૬૮-૧૬ વાર્ષિક

પુસ્તકનું નામ ૬૨૧૬૦૧ અને જોડાડ

વિષય ૬-૧૪

ફરીદુન—ઝોહાક.

સંગીત કિરતન.

ભંભેરયો ઝોહાકને વેશ ધારી ઇબ્તીસે, કુદરતની
બલીહારી ગાઇને.

(૧) ગાયન. ગૌડ મહુલ્લાર.

રંગીલી રમીલી બની રહી બહાર,
ખીલે સજી સંગાર—
રંગ બહાર, ઠલીયંન કરે ખીલી પુકાર—રંગીલી—૧.
સુંદર સરોદે રણીઆં,
પંખી પંખેરાં મધુર પપૈયાં,
જાળનમે ખીલી ઘટા નવેલી,
છલકેલી, ચંદન ચંખેલી, રંગીલી અલખેલી,
દવના ‘ને ચંપા ‘ને શખ્ખુ સજેલી,
નોખત બહાર, મીસ્લે ગુલઝાર—રંગીલી—૨.

શાંતી માટે દીલાસો દીધો, બાતુ અરનવાળે, ખવાળ
બોધને બેચેન થયેલા ઓહાકને.

(૨) ગાયન. પીલુ-અરવા.

અરે ધીર ધીર ધર સરતાજ,

બલ બલ બલુ' રે—૧.

રાજપતી તું, બલકત તારી રે,

કાં શાંતી થકી મોતાજ—

બલ બલ બલુ' રે—૨.

રજની રાજ તારી, લયલરી ભારી રે,

શુ' સ્વપને થયો નારાજ—

બલ બલ બલુ' રે—૩.

દુધ વગર તલલતા બાળ-ફરીદુનને મનાવવા

માદર ફરાંનકે ગાયન કીધું.

(હાલરકું.)

(૩) ગાયન. દેસ-માડ.

રથ વન્દન કરતી દાસી, હું ઉભી ગભરાતી રે,

મારી મુશ્કીલ કર આસાંન, મને દે શાંતી રે—૧.

મારા પુતના દુખડાં જોઈ, સુકાઈ મારી છાતી રે,
મારા સદગુણી સુતને ઉગાર, દુવા ઉભી ચઢાતી રે—૨.

પુત દુધ વંન તરસતો જોઈ, માત અકલાતી રે,
લઈ ઉછંગે લેટાડી માત, ગીતડાં ગાતી રે—૩.

મારો બાળ થશે ભુપાળ, જીતી જીલમાતી રે,
થાજો ઝોહાકનો તું કાળ, વધે વિખ્યાતી રે—૪.

છુટું પડવું બાળ-ફરીદુનથી, તેની માદર ફરાંનકનું
તેને પારમાયેહુ ગાયના રખેવાલને
સ્વાધીન કરી.

(૪) ગાયન. સોરઠ-મહુલ્લાર.

કંઠ દુધ વંન તુંજ તરસેરે,
તજ માત દુખી તારી ક્યાં ફરશે,
વન કંઠ તુંજ તરસેરે—૧.

પુત પ્રાંણ તને જાઉં હું છોડી,
આશા ઉમેદોની સોંપીને જોડી,
ધડક, ધડક, માફ દીલ ધડકે,
રખ સંકટોને હરશેરે—
તજ માત દુખી તારી ક્યાં ફરશે,
કંઠ તુંજ વન તરસેરે—૨.

પશુ-પંખેરાં લેજે સંભાલી,
 વન-વગડાંમાં ફરીદુન ભાલી,
 તડપ, તડપ, પુત વન દીલ તડકે,
 ઠંઠ તુજ વન તરસેરે—૩.

સવાલ કીધો ફરીદુને પોતાના બાપ અને ન્યાયાંનોના
 નામ માટે, પોતાની માદર ફરાંનકને.

(૫) ગાયન. કડીયાન.

આજ માત એક વાત પુછું, સુણ લેદ-લરમથી લરી—૧.
 બુલ ભાંજીને લેદ ખોલ તું, ઠહું તુંને કરગરી.
 કસંમ ચશંમના તુને છે મારી, બેસું નહી ઠીર કરી,
 કહે બાપનું નામ, દાજ દીલ ધરીને.

જુલ.

કહે દીલથી દુર ગમ કરી.
 કોણ પીદર મારો સરવરી.
 શું બની બીના છે ખરી.

(જુલ, બીજી.)

હે! ચર્ખ બાજીગર અજબ તારી છે અદા,
 તું મુકે કદી નહિ રંક રાયને ગદા.

દીલ તડપી રહ્યું હર ઘડી,
ના પડે ચેન કંઈ જરી.
વાત કહે ખરી;

દુખ હરી-સુખ કર દીલને મહારા, રહેમ મુજ પર કરી.
ભુલ ભાંજીને ભેદ ખોલ તું, કહું તુને કરગરી—૨.

આગાહ કીધો ફરીદુનને માદર ફરાનકે તેના
ખાળપણના હાલથી.

(૬) ગાયન-કલીયાન-જલ્લો. (કચ્છી)
શું કહું ઓ તુરે-તુરાંન,
સાંભલ સુરા દીલજાંન,
આજે હું ખુશીથી ખોલું જખાંન,
શું કહું ઓ તુરે—૧.

દુહો.

ખાળપણમા વેડી વિપતી,
પડ્યા દુઃખના પહાડ—૧.
દુશમંન પુઠે લાગ્યા તહારી,
સંકટનો નહિ પાર—૨.
ઐલાદે તું સપુત શાહી,
પેશદાદી હકદાર.

દુશમન તારો થયો બહાવરો,

જોહાક જીલમગાર.

તહારાં ચકબાલ રોશન સમાન—૨.

હતો બાળ દુધમળ તું બ્યારે,

લઈ નહાલી વતન બહાર.

દુધ વાન કંઠ સુકાયો ત્યારે,

ગઈ પોરમાયેહ દવાર.

પાળી પોશન કિધું તહારું,

પોરમાયેહ બની તૂજ માત.

મોટો થયો તું સપૂત મહારો,

સૂબની પડી પ્રભાત.

થશે તું શાહે-ધરાંન

આજે ખુશીથી ખોલું જબાન—૩.

વતન ઉપર શું શું કુરબાંન છે.

(૭)

ગાયન.—ગીરનાર.

દુનિયાની દૌલત-હિમાતીની હિંમત,
સુરવીરની તાકત-હકિમોની હિંકમત,
દલેરની દલેરી-સિપાહોની સરજત,
આબેદની અકલ-સતીઓની અસમત,
અરકાંને-શાહી, અને બાગે બોસ્તાં-
એ સહુ વતન 'ને વતન પર છે કુરબાં.

હિલાસો દીધો ફરીદુને, જોહાક સામે ચઢાઈ લેડ
જતી વખતે પોતાની માદરથી
છુટો પડતાં.

ગાયન. દેસ-સોરઠ.

ના કર ગમની વાત માત મારી,
ના કર ગમની વાત,
હકતાલાનુ નામ લઈને,
કર દુશમનની ઘાત.—૧.
દેશ દાજ દીલ ધરીને દીલમાં,
જંપુ ના દીન રાત,
હાંમ ધરીને કાંમ કર,
તોડું જોહાકનો જુલમાત.—૨.

શીખામણના સખુનો પુકારયા કાવે લુહારે બજારના
જાહેર મુખજા ઉપર, દેશ કાજ
લડવા માટે.

ગાયન. ભૈરવી-સિંધ.

ચાર દિવસની ચાંદની અંદર, જોર જુલમ છળ કરશે,
સમજ સમજ મન, તારી મારી છોરી દે
કરશે તેવું ભરશે-જગતમા, સ્થીર તે કહી નહિ કરશે.—૧.

દેશ ધર્મને તજી દીએ જે-કદી સુખે નહિ કરશે,
 અંતકાળે દુઃખ સહી સહીને-કરશે તેવું ભરશે—૨.
 દગલબાજ બહુ નમી નમીને-દીલ દોસ્તના હરશે,
 પુણ્ય કરે નહીં એક પાછનું-કરશે તેવું ભરશે—૩.
 મોહોડે મીઠું મીઠું બોલી-નામ ખુદાનું સ્મરશે,
 અહીં અછડાઈ તહીં પછડાઈ, કરશે તેવું ભરશે—૪.

ઝોહાકના ખુશામતીઆ મોખેદોએ ધરાંનીઆને બહેરમાં
 જોહાક માટે આપેલો જુઠો ફતવો.

(૧૦)

બહેરે-મસ્નવિ.

મોખેદો:—

સૂણો સૂજોનો તમ સૂણો નામવર,
 સૂણો સહુ તવંગર, નારો 'ને નર.
 નસીબો છે રૈયતનો આબદાર,
 ઝોહાક જેવો છે શહેરીઆર.
 મનશની, ગવશની, છે જેની નેક,
 દીલે દયાલુ, મયાલુ વિવેક.
 છે બખ્ત ધરાંનનુ બહુ ખુલંદ,
 થયો શાહા ઝોહાક સહુને પસંદ.

ગુસ્સે થઈ કાવે લુહારે મોખેદો ઉપર તકાળે કીધો.

(૧૧)

બહેરે-મસ્તવિ.

કાવે:—

તમે છો મોખેદો કે બહેરેમન,
બેઠા છે બાબારે લઈને શું કંઈ.
સૂણે કોણુ સઘલી ગલત વાત છે,
તું મોખેદ નથી, કોઈ કમળત છે.
કહાં જમશેદ સમ જેહાંદાર છે,
પલીલીનો તું પાસ રોજગાર છે.
થયું બખ્ત ધરાંનનુ ખાર જૂર,
મલ્યો શાહ ઝોહાક બડો નાબકાર.
બની મોખેદો તમ બકો બેલગાંમ,
છો તજ ખરેખર ઝોહાકી ગૂલાંમ.

પુકાર ઉઠાવ્યો ફરીદુને ગાવેયાંની કુંદા હેઠળ એકઠા થઈ
ઝોહાક સાંમે લડવા માટે, અને જમાવ થયા ધરાંનીઓ
ફરીદુન તરફ પોતાની ફિદાગીરી દેખાડી.

(૧૨)

ગાયન. બેહાગ.

ઉઠો સંગ-છોડી રંગ-લેવા ખંગ બગોરે,
કરો તંગ-કરી જંગ-દુશમન ભાગોરે—૧.
છોડી ગમ-છે કસમ-અનનુમન રાગોરે,
રખ નામ-ધરી હાંમ-ઝટ કાંમ લાગોરે—૨.

દુહા.

સુર ધરી સુરવીર વીરાઓ, ધરો દેશની દાજ,
હાંમ ધરીને કાંમ કરો તો, રહેશે તમની લાજ.
મલે માંન-ધરાંનીયાંન-ગાવેયાંન જાગોરે—૧.

એક સંપત્તી વસી કરો, વતન તણા દુખ દુર,
મારગ ફોડોને! છે રેશાંન, બેશક એજ જરૂર.
મલે માંન-ગાવેયાંન-ધરાંનીયાંન જાગોરે—૨.

ફરીદુનની કુચ !

ઝોહાકના પાયતખ્ત ‘બયત-ઉલ-મકદસ’ તરફ ફરીદુનનાં
લશકરની કુચ! લશકરની ધામધુમ અને ધરપકડ!

(૧૩)

ગાયન. કલીયાંન.

(બહારતું.)

છુંમ છુંમ, છુંમ છુંમ; છુંમ છુંમ;
ઝુંમ ઝુંમ, ઝુંમ ઝુંમ; ધુંમ ધુંમ;
ધમાલ ધાડ ધાયેજી—૧.

ધોલક ધમ ધમે ધું ધું, ધું, ધુંધું,
ભુંગલ ભુંકે, ભું ભું, ભું, ભું ભું,
વાધ્યોં વાગે તુંન તુંન; તુંન તુંન;
વાંગતું પડધાંમ, ઠડડડડડડડ, ધું;
ઠડડડડડડડ ધું; ઠડડડડડડડ ધું;

ખણુ ખણુ ખણુતું વાગે,
 ગણુ ગણુ ગણુતું સાજે;
 સવારી સળયેજી-છુંમ છુંમ--૨
 વિજળી ચમકે તલવાર તેજ તણી;
 ડાપે શત્રુ સપ સપ સપ સપ,
 ખાંણુ છુટે સ ર ર ર ર ર ર ર;
 ભડકે લઈ ધુંમ, ધ ર ર ર ર ર ર ર.
 ધડકે નેજા કમાન તીર;
 ધરતી ધુંજે ધડાઠખંધ;
 ધુલ ધુમાડા, ધુમ ધુમાડા,
 ભુમી ભુમીએ, સુરજ વાદળ છાંયેજી--૩.

આવકાર દીધો બચત-ઉલ-મકસદ મધે ઝાહાકના મેહુલમા
 ફરીદનને, બાનુ અરનવાજે.

(૧૪) ગાયન. વાંધેશ્રી કાંહાંનડો. (કંશ)

પરદેશી ખ્યારો આયો;

ખ્યારો મન ભાયો;

થાયો છુટકારો હુમારો--પરદેશી--૧

વાર વાર વધાવું, મનાવું,

માન પાને પધારો;

ખ્યારો પરદેશી--૨

દીલાસો દીધો ફરીદુને પાદશાહ જમશેદની બે બેહના,
અરનવાજ અને શેહરનવાજને.

(૧૫) ગાયન. વાઘેશ્રી કાંહાંનડો.

શર્યેર.

ઉલટથી ફરીદુને આપી આસ,
કહ્યું નાજનીનો ન થાવો નિરાસ.
બેજાનો પવન દુર નિકલી ગયો,
નગીબો ચલકતો છે આજે થયો.

ગમ ભુલી ખુશીને મનાવો તમારા,
ગયો વખત ખુરો, છે ખુલંદ સીતારાં—૧

દુવાએ ગુજરો દીલથી મહાપારા,
બચાવે ઝોહાકી જુલમથી ખુદારા—૨.

સરોશ યઝદે ફરીદુનને કરેલી બશારત.

(૧૬) ગાયન. કાલિંગડો.

અરે સાંભલ ફરીદુન જવાંન,
સાંભલ મુખન દઈને કાંન.

એ છે ઝોહાક જલમ જુલમગર,
ના માર તું એને ક્યેદ કર—૧.

એને દુનિયા કિધી અપવીતર,
ના કીધી મિનોઇની શીકર,
એને બાંધી જકડ જેમ પથ્થર,
જે કહું છું તે પર અમલ કર.—૨.

એનું મોત નથી કાં તું મારે,
બાંધી લઈ જા દમાવંદ પહાડે,
જ્યાં મલે છે પહાડો બે પાસે,
કર કચેદ એને ત્યાં ન નહાસે—૩.

ફરીદુનની ફતેહમા ઇરાંનની ખુશાલી.

(૧૭)

ગાયન. કલીયાંન.

(બહારતું વધારા સાથે.)

દુખ દલદર સહુ ટળી ગયાં, ઇરાંન આનંદે આજે,
અદના આલા શાદ થયાં, ઝુંદો ગાયેયાંની ગાજે.
કડકડ ધિન્ના, કડકડ ધિન્ના, કડકડ ધિન્ના ધિન્ના ધિન્ના,
ત્રન ઘન ત્રન ઘન તાસા વાગે, ધિનકટ ધિનકટ ધિન્ના—૧.
ઝમ, ઝમ, ઝમ, ઝમ, ઝાંઝર ઝંમકે, ધમ ધમ ઘુંગરા ઘંમકે,
ઠમ ઠમકાંબી ઠડલાં ઠંમકે, ધમ ધમ ધરણી ધંમકે—૨.
ગડડ ફડડ વાંન ઘટા ચઢીને, જેમ ગગનમા ગાજે,
ઢે ઢે ઢે ઢે ઢંમક ઢંમક ઢમ, વડા ત્રંબાલું વાજે—૩,

“ રખ સિવા નથી કોઈ કાંમનુ.”

ગાયન. ભૈરવી.

- મનુ, નામનુ, નામનુ રે, સહુ રટો રટન રખ નામનુ.
 કાંમનુ, કાંમનુ, કાંમનુરે, રખ સિવા નથી કોઈ કાંમનુ રે—૧.
 ખટખટના સહુ ખેલ તણ દો, કરો ન કાંમ કંઈ નકાંમનુ રે—૨.
 શરણુ મરણુને અંતે થવું છં, ન રાખોજી ભાંનને ભુલાંમણુ રે—૩.
 આ સંસાર વહેવાર છે ખોટો, કાયાનુ દાંમ બે બદાંમનુ રે—૪.

શ્રી ફાઈ પ્રિન્ટીંગ પ્રેસમાં, માણેકજી જીવનજી તપરીઆર્ય છાપ્યું છે
 હેકાણું—નંબર ૧, મારસી બજાર સ્ત્રીટ, કોટ-મુંબઈ.
 લખનાર અને પ્રગટ કરનાર, ડી. એન. પટેલ, ફોરાસ રોડ, મુંબઈ.

